

Zkušenosti LGBT osob s diskriminací a trestnými činy z nenávisti v EU a Chorvatsku

Článek 1 Listiny základních práv Evropské unie uvádí, že lidská důstojnost je nedotknutelná. Musí být respektována a chráněna. Článek 21 zaručuje právo nebýt diskriminován, včetně diskriminace na základě sexuální orientace. Zásada rovného zacházení představuje základní hodnotu Evropské unie a znamená respekt k lidské důstojnosti a plnou účast na hospodářském, kulturním a sociálním životě za stejných podmínek.

Politické souvislosti

Rostoucí počet mezinárodních a vnitrostátních činností se zabývá základními právy leseb, gayů, bisexuálů a transgender osob (LGBT). Evropská unie (EU), Rada Evropy a Organizace spojených národů (OSN) dále rozvíjejí normy v oblasti zákazu diskriminace a rovnosti pro LGBT osoby. V evropských i vnitrostátních právních předpisech jsou sexuální orientace a genderová identita ve stále větší míře uznávány jako důvody diskriminace.

V roce 2010 požádala Evropská komise agenturu FRA, aby shromáždila srovnatelné údaje o diskriminaci a trestných činech z nenávisti, které zažívají LGBT osoby ve všech členských státech EU a v Chorvatsku. V reakci na to agentura FRA v roce 2012 zahájila svůj on-line průzkum mezi LGBT osobami v EU, v němž obdržela 93 079 odpovědí. Průzkum poskytuje dobře srovnatelné údaje, které agentuře FRA umožňují vyvozovat závěry a připravovat poradenství založené na důkazech. Tyto závěry a rady mohou orgánům EU a členským státům pomoci při identifikování a řešení problémů v oblasti základních práv, kterým LGBT osoby čelí, a to prostřednictvím cílených právních a politických opatření, která umožní zajistit ochranu a naplňování jejich základních práv.

Hlavní zjištění

Výsledky ukazují, že LGBT osoby v dnešní společnosti v EU často trpí tím, že ve škole, v zaměstnání nebo na veřejnosti nemohou být samy sebou. Mnohé skrývají svou identitu a žijí v izolaci, či dokonce ve strachu. Jiné zažívají diskriminaci i násilí, pokud jsou samy sebou. Mezi jednotlivými zeměmi existují důležité rozdíly, pokud jde o vnímání a zkušenosti respondentů s diskriminací, obtěžováním a násilím

na základě sexuální orientace a genderové identity. Totéž platí i o tom, jak vnímají míru negativních postojů společnosti vůči LGBT osobám, jakož i o úhybných strategiích, které tyto lidé používají ze strachu před napadením, výhrůzkami nebo obtěžováním.

- Téměř polovina (47 %) všech respondentů uvedla, že se v roce předcházejícím průzkumu cítili osobně diskriminováni nebo obtěžováni na základě sexuální orientace.
- Více než 80 % respondentů v každém členském státě EU si vybavuje negativní poznámky nebo šikanu vůči mladým LGBT lidem ve škole.
- Dvě třetiny (67 %) všech respondentů uvedly, že do věku 18 let svou sexuální orientaci často nebo vždy skrývali či maskovali.
- Jeden z pěti respondentů, kteří v období dvanácti měsíců předcházejícím průzkumu byli zaměstnaní a/nebo hledali zaměstnání, se v uplynulém roce cítil v takových situacích diskriminován. Toto číslo se u transgender respondentů zvyšuje na jednoho ze tří.
- Jeden z pěti (18 %) respondentů, kteří v roce předcházejícím průzkumu navštívili kavárnu, restauraci, bar nebo noční klub, se na takovém místě cítil osobně diskriminován na základě své sexuální orientace.
- Čtvrtina (26 %) všech respondentů v průzkumu mezi LGBT osobami v EU byla v posledních pěti letech napadena nebo jim bylo vyhrožováno násilím.
- Přibližně tři z deseti transgender respondentů uvedli, že byli v roce předcházejícím průzkumu více než třikrát obětí násilí nebo výhrůžek násilím.
- Většina respondentů (59 %), kteří v předešlém roce zažili násilí, uvedla, že k poslednímu útoku nebo hrozbě násilím došlo částečně nebo plně z toho důvodu, že vzbudili dojem, že jsou LGBT osoba.
- Méně než jeden z pěti (17 %) respondentů ohlásil na policii poslední incident násilí motivovaného nenávistí, který se mu přihodil. Přibližně 66 % respondentů ze všech členských států EU se bojí držet se s partnerem stejného pohlaví za ruce

na veřejnosti. U homosexuálních a bisexuálních mužů toto číslo dosáhlo 74 %, resp. 78 %.

- Více než čtyři pětiny všech respondentů uvedly, že příležitostné anekdoty o LGBT osobách jsou v každodenním životě velmi rozšířené.
- Téměř polovina všech respondentů byla přesvědčena, že v zemi jejich bydliště používají politici v souvislosti s LGBT osobami velmi často urážlivá vyjádření.

Poradenství založené na důkazech

Na základě statistických důkazů shromážděných prostřednictvím tohoto průzkumu vypracovala agentura FRA své závěry a na důkazech založené poradenství s cílem poskytnout informace pro rozvoj právních a politických reakcí na úrovni EU a členských států.

Zajištění bezpečného prostředí ve vzdělávání

Členské státy EU by měly zajistit, aby školy poskytovaly mladým LGBT osobám bezpečné a podporující prostředí bez šikany a vyloučení. To zahrnuje boj se stigmatizací a marginalizací LGBT osob a prosazování rozmanitosti. Školy by měly být povzbuzovány k přijímání politik namířených proti šikaně. Členské státy EU by měly zajistit, aby součástí školních osnov byly objektivní informace o sexuální orientaci, genderové identitě a vyjadřování genderové příslušnosti, které by mezi zaměstnanci a studenty podporovaly úctu a pochopení a rovněž zvyšovaly povědomí o problémech, kterým LGBT osoby čelí.

Boj s diskriminací na základě sexuální orientace a genderové identity

Pluralitní a otevřené sociální prostředí založené na zásadě rovnosti, kterou zakotvuje Listina základních práv Evropské unie, přispívá k podpoře podmínek, v nichž mohou LGBT osoby žít a projevat se otevřeně a bez omezení.

Aby posílily systematické a koordinované reakce na diskriminaci, jsou EU a její členské státy povzbuzovány k přípravě akčních plánů, které budou prosazovat úctu k LGBT osobám a ochranu jejich základních práv a/nebo budou problematiku LGBT osob začleňovat do jejich národních akčních plánů a strategií v oblasti lidských práv. Zvláštní pozornost by měla být věnována problémům, s nimiž se setkávají transgender osoby a mladé LGBT osoby, s ohledem na zvláštní okolnosti, kterým čelí. EU by mohla podporovat sdílení slibných postupů, které aktivně prosazují úctu k LGBT osobám. Členské státy jsou vyzývány k podpoře vyváženějšího veřejného mínění ve věci problematiky LGBT osob zprostředkováním dialogu s klíčovými aktéry. Prosazování základních práv LGBT osob vyžaduje také silné a pozitivní politické vedení.

Uznávání a ochrana LGBT obětí trestných činů z nenávisti

Právo každého člověka na život, bezpečí a ochranu před násilím musí být usktečňováno bez ohledu na jeho sexuální orientaci nebo genderovou identitu.

EU a její členské státy by měly zvážit přijetí právních předpisů týkajících se homofobních a transfobních nenávistných výroků a trestných činů z nenávisti, aby byla zajištěna rovná ochrana LGBT osob. Členské státy EU jsou rovněž vyzývány k tomu, aby zvýšily uznávání a ochranu LGBT obětí trestných činů z nenávisti tím, že do vnitrostátních právních předpisů týkajících se předsudky motivované trestné činnosti začlení jako možné motivy homofobní a transfobní nenávist. Mělo by být zváženo i školení pracovníků v oblasti prosazování práva, včetně metodiky zaznamenávání incidentů.

Zajištění rovného zacházení v zaměstnání

Právo EU by mělo výslovně zakazovat diskriminaci na základě genderové identity a EU by měla nadále sledovat efektivitu vnitrostátních orgánů a postupů pro vyřizování stížností. Členské státy EU by měly podporovat orgány pro rovné zacházení a ostatní mechanismy pro vyřizování stížností v jejich snaze informovat LGBT osoby o jejich pověření a postupech s cílem zvýšit povědomí o diskriminaci.

Diskriminace mimo zaměstnání

Rovná ochrana před diskriminací na základě sexuální orientace v celé EU by se značně zlepšila, pokud by se zákaz takové diskriminace v celé EU rozšířil i mimo oblast zaměstnání a povolání, jak navrhuje Evropská komise ve svém *návvrhu směrnice Rady ze dne 2. července 2008 o provádění zásady rovného zacházení s osobami bez ohledu na náboženské vyznání nebo víru, zdravotní postižení, věk nebo sexuální orientaci*. Právo EU by mělo zvážit možnost výslovné zmínky diskriminace na základě genderové identity jako formy diskriminace ve všech stávajících a nadcházejících právních předpisech EU.

Další informace:

Další dvě zprávy agentury FRA o uvedeném průzkumu – *EU LGBT survey: Results at a glance (Průzkum mezi LGBT osobami v EU: stručný pohled na výsledky)* a *EU LGBT survey: main results (Průzkum mezi LGBT osobami v EU: hlavní výsledky)* – naleznete na adrese: <http://fra.europa.eu/en/publications-and-resources>

Pro on-line vizualizační nástroj, dále jen – *EU LGBT survey data explorer (EU LGBT průzkumů badatele)* – viz: <http://fra.europa.eu/en/lgbt-survey-results>

Přehled činností agentury FRA v oblasti základních práv LGBT osob je k dispozici na adrese: <http://fra.europa.eu/en/theme/lgbt>